בס"ד

מה בדף

שיעור הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ הרב משה יוסף בר' שמעיהו רייכמן זצ"ל

הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@ GMAIL.COM

שקלים יד-כ **גליון 66 פרשת תולדות תשע"ד**

דף יד נחוניא היה חופר בורות וידע איזה סלע מימיו קרים ואיזה מימיו חמים ועד היכן מגיעה חמימותו, ובנו מת בצמא, וע"ז אמר ר' חנינא שהאומר הקב"ה ותרן יוותרו בני מעיו בחולי, והקב"ה מאריך רוחו וגובה חובו,

ר אחא אמר שכתוב וסביביו נשערה מאד, שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, ור' יוסי לומד את זה מהפסוק נורא הוא על כל סביביו שמוראו על הקרובים יותר מהרחוקים, ר' חגי הביא מעשה בשם ר' שמואל בר נחמן שחסיד אחד חפר בורות ושיחים ומערות עבור עוברים ושבים ופעם בתו שטפה הנהר בדרכה להנשא ובאו לנחמו ולא קיבל תנחומין, בא אליו ר' פנחס בן יאיר ולא קיבל גם ממנו תנחומין, אמר לבני עירו זה הוא חסידכם, אמרו לו את מה שהיה עושה, אמר ר' פנחס שלא יתכן שאירע כך למי שכיבד בוראו במים, שיענש במים, ויצא קול בעיר שבאה הבת הזו, יש אומרים שהחזיקה בענף, ויש אומרים שירד מלאך בדמות ר' פנחס בן יאיר והוציאה.

גביני היה מכריז במקדש עמדו כהנים לעבודה, ולויים לדוכן, וישראל למעמדם, ואגריפס המלך שמע קולו ג' פרסאות ונתן לו הרבה מתנות.

רב תרגם לפני בית ר' שילא קרא הגבר קרא הכרוז, ור' שילא אמר לו אמור קרא התרנגולת אמר רב שכתוב במשנתינו בן גבר ואי אפשר לומר בן התרנגולת.

בן בבי על הפקיע שיצר פתילות, ר' יוסי בא לכופרא ורצו למנות עליהם ראש ואפילו אחד לא רצה, אמר להם שכתוב בן בבי על הפקיע שמי שהיה לו מינוי על הפתילות נמנה עם גדולי הדור ק"ו אתם שאתם מתמנים על חיי נפש,

בן ארזא על הצצל וכן שנו בתמיד הניף הסגן בסודרין ובן ארזא על הצלצל,

הוגרס בן לוי ידע נעימה יתירה והיה מנעים קולו בזמר ונעץ גודלו בפיו והוציא כמה מיני זמר, ואחיו הכהנים היו מרתעים מעצמת הקול.

בית גרמו היו בקיאים בעשיית לחם הפנים וגם לרדותו ולא רצו ללמד, והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריה שידעו לערוך אך לא לרדות, שבית גרמו היו מסיקים בפנים ורודים בחוץ ולא היה מתעפש הלחם שעשו, ואילו האומנים האלו רדו בפנים והיה הלחם מתעפש ואמרו חכמים שכל מה שברא בה' הוא לכבודו שכתוב כל פעל ה' למענהו, ושלחו לבית גרמו שיחזרו ולא הסכימו עד שכפלו להם שכרם, שבתחילה לקחו י"ב מנה ואח"כ כ"ד ולר' יהודה לקחו בתחילה כ"ד ואח"כ מ"ח ושאלו אותם מדוע אינכם מלמדים חכמתכם אמרו לחכמים שיש להם מסורת שיחרב הבית ואינם רוצים שילמדו אחרים ויעשו כך לפני ע"ז והזכירו אותם לשבח שמעולם לא יצאה מהם פת נקיה שלא יאמרו שהם אוכלים מלחם הפנים.

בית אבטינס היו בקיאים במעשה הקטורת ומעלה עשן ולא רצו ללמד והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריה שהיו בקיאים בקטורת אך לא במעלה עשן, ושל בית אבטינס היתה מתמרת ועולה כמקל ושל אלו התפזרה מיד, אמרו חכמים שמה שברא ה' הוא לכבודו ורצו להחזיר את בית אבטינס ולא רצו, עד שכפלו להם שכרם שבתחילה לקחו י"ב ועכשיו כ"ד ולר' יהודה נטלו בתחילה כ"ד ועכשיו מ"ח, אמרו להם מדוע אינכם רוצים ללמד אמרו לחכמים שיש להם מסורת שיחרב הבית ואינם רוצים שיעשו כך לפני ע"ז, והזכירום לשבח שמעולם לא יצאה מהם אשה מבושמת וגם התנו עם כלותיהם ממקום אחר שלא יתבשמו שלא יאמרו שהם מתבשמים בקטורת, כמו שכתוב והייתם נקיים מה' ומישראל, ור' יוסי אמר שפעם עמד בירושלים וראה ילד ושאל אותו מאיזה משפחה הוא ואמר שהוא מבית אבטינס ,ואמר לו ר' יוסי שאבותיו רצו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים לכן נתמעט כבודם וכבוד שמים מתרבה, ור"ע אמר שסיפר לו שמעון בן לוגא שהוא ליקט עשבים יחד עם ילד מבית אבטינס וראה שהוא בוכה וצוחק שאל אותו מדוע, ואמר לו שהוא בוכה על כבוד משפחתו שהתמעט, וצחק על הכבוד שיהיה לצדיקים לעתיד לבא, הוא ראה עשב מעלה עשן וביקש ממנו להראותו, ואמר הילד שיש לו מסורת שלא מראים עשב זה לאחרים, ר' יוחנן בן נורי סיפר שהוא ליקט עשבים עם זקן אחד מבית אבטינס ויש לו מגילת סממנים ואמר לו שפעם משפחתו היו צנועים והיו מוסרים **עמוד ב** את המגילה הזו רק במשפחה ועכשיו שאינם נאמנים אני מוסר לך את המגילה והזהר בה, וסיפר לר"ע וזלגו עיניו דמעות ואמר שא"כ אין להזכירם לגנאי.

אלעזר היה ממונה על אורגי הפרוכת, ופנחס היה מלביש בגדי כהונה גדולה וכהן אחד הלביש שר אחד ונתן לו ח' או י"ב זהובים.

משנה אין לפחות מז' אמרכלים, וג' גזברים ולא עושים שררה על ציבור פחות מב' מלבד בן אחיה שעל חולי מעים ואלעזר שעל הפרוכת שקיבלום עליהם רוב מהצבור.

גמרא לא פחתו משני כתליקין ממונים על האמרכלים, כמו שכתוב ויחיאל ועוזיהו ונחת גזברים ועשאל וירמות ויוזבד ואליאל וסמכיהו ומחת ובניהו אמרכלים פקידים מיד כוננים ושמעי אחיו קתליקים, במפקד חזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית האלוקים, המלך וכהן גדול. הגזבר חותם את הלשכה ונותן לאמרכל והוא חותם ונתן לקתליקון והוא חותם ונותן לכה"ג והוא חותם ונותן למלך, וכשמתיר את הלשכה המלך רואה חותמו מתיר ומעביר לכה"ג ורואה חותמו ומתיר ומעביר לקתליקון והוא לאמרכל והאמרכל לגזבר.

לא עושים שררה בממון פחות מב' ר' נחמן לומד בשם ר' מנא מוהם יקחו את הזהב,

ר' נחמיה אמר שמשה העשיר מפסולת הלוחות, שכתוב פסל לך שהפסולת תהיה שלך, ור' חנין אומר שהיה באהל משה מחצבת אבנים טובות ומרגליות ומזה העשיר משה, ומה שכתוב והביטו אחרי משה עד בואו האהלה יש דורשים לגנאי שאמרו תראו שוקיו וכרעיו ובשרו שאוכל ושותה מהיהודים וכל מה שיש לו מישראל, ויש שדרשו לשבח שרצו לראות את הצדיק שזכות גדולה לרואה אותו.

משנה היו ד' חותמות במקדש עגל גדי זכר חוטא, ולבן עזאי היה ה' חותמות וכתוב בארמית עגל דכר גדי חוטא דל וחוטא עשיר, בחותם עגל השתמשו לנסכי בקר גדולים קטנים זכרים ונקיבות, בגדי השתמשו לנסכי צאן קטנים גדולים זכרים ונקיבות חוץ מאיל, איל משמש לנסכי איל בלבד, חוטא משמש לנסכי ג' בהמות של מצורע, המקריב נסכים הולך ליוחנן שממונה על החותמות ומשלם לו ומקבל ממנו חותם, ובא לאחיה הממונה על הנסכים נותן לו חותם ומקבל ממנו נסכים, ובערב בא יוחנן לאחיה ואחיה מוציא החותמות ומקבל מיוחנן את המעות, אם פחתו פחתו לו ויוחנן משלם מביתו, ואם הותירו זה הולך להקדש שיד הקדש על העליונה, מי שאבד חותמו ממתינים לו עד הערב אם מצאו בערב מיותר כדי חותמו נותנים לו ואם לא לא מקבל, והיה כתבו בחותם את התאריך מפני הרמאים.

גמרא לכאורה לבן עזאי חוטא דל יכול להביא נסכי גדי וצריך לומר שמביא לוג נוסף למתן בהונות, ולרבנן נותנים רק חותם גדי, נסכי רחל כנסכי גדי שכתוב ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעיזים, לשור האחד מלמד שאין הבדל בין גדול לקטן, שלכאורה בצאן חילקו יראא"כ גם בשור נחלק

דף טו ולומדים מלשור האחד שאין לחלק ומאו לאיל לומדים שאין לחלק בין נסכי בן שנתים לבן ג' כמו שחילקו בין בן שנה לבין בן שנתים, או לשה בכשבים מלמד שלא נאמר שנחלק בין נסכי כשבה לרחל, בכבשים או בעיזים מלמד שלא נאמר שנחלק בין נסכי גדי לתיש כמו שחילקו בין כבש לאיל שכתוב או בעיזים, ומקישים קטן שבעיזים לגדול שבעיזים ששניהם בג' לוגין.

לא כתבו רק שם היום שלא ירמו שבוע הבא וכתבו גם שם המשמר וגם של השבוע והחודש שלא יקח שנה הבאה וגם אם ירצה לרמות לא יוכל.

משנה. היו ב' לשכות במקדש לשכת חשאים ולשכת הכלים בלשכת החשאים אנשים יראי חטא היו נותנים בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסים ממנה בחשאי ובלשכת הכלים כל מי שהתנדב כלי נתן לתוכה ופעם בל' יום היו הגזברים פותחים אותה ומה שצריכים לבדק הבית לוקחים אותו והשאר נמכרים והדמים הולכים לבדק הבית,

גמרא ר' יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן היו פרנסים ונתנו לר' חמא אביו של ר' הושעיא דינר והוא נתן לאחרים, זכריה חתנו של ר' לוי היה נוטל והלעיזו עליו שאינו צריך ליטול וכשנפטר גילו שהיה נותן לאחרים, ר' חיננא בר פפא היה מחלק בלילה ופגע בו שר הרוחות ואמר לו שהוא מסיג גבול הרוחות אמר לו שכתוב מתן בסתר יכפה אף וברח השר מפניו.

ר' יונה אמר שלא כתוב אשרי נותן לדל אלא משכיל אל דל והיינו שמסתכל במצוה איך לעשותה, וכשראה ר' יונה עשיר שירד מנכסיו אמר לו שמעתי שנופלת לך ירושה קח בינתים מעות והחזר אח"כ, ואח"כ אמר לו שזה במתנה, חייא בר רב סיפר שהיו זקנים בימיו שלקחו רק בין ר"ה ליו"כ ואחר יו"כ לא לקחו ואמרו שצורך שנתינו אצלינו.

ירושלמי אחד ביקש מנחמיה איש שיחין שישתתף עמו בקנית תרנגולת הביא לו מעות עבור בשר שור ואכל ומת וצווח ואמר בואו ספדו להרוגו של נחמיה.

נחום איש גמזו הלך להביא דורון לבית חמיו פגע בו מוכה שחין וביקש ממנו שיתן לו משהו, אמר לו אתן לך כשאחזור, וכשחזר ראה שמת אמר העיניים שראוך ולא נתנו יסמאו, הידים שלא פשטו לך יקטעו, הרגלים שלא רצו לתת לך ישברו וכך היה, ובא ר"ע ואמר לו אוי לי שאני רואה אותך בכך, אמר לו אוי לי שאני לא רואה אותך כך אמר ר"ע מדוע אתה מקללני אמר נחום שאתה מבעט ביסורים.

רבו של בנו של ר' הושעיא רבה היה סומא והיה רגיל לאכול עמם, יום אחד היו לר' הושעיה אורחים ולא אכל עמו, ואח"כ בא אליו לפייסו שלא בא לאכול עמו אמר לו אתה פייסת למי שנראה ואינו רואה, הרואה ואינו נראה יקבל פיוסך אמר לו מהיכן ידע אתה לומר זאת אמר לו שנכנס סומא לעירו של ר"א בן יעקב ובא אליו שיכבדוהו שכנראה הוא אדם גדול שר"א בן עקב בא אליו ויתנו לו פרנסה, ואמר לר"א אתה גמלת חסד לנראה ואינו רואה הרואה ואינו נראה יחזיר לך.

ר' חמא בר חנינא ור' הושעיה הגדול טיילו בבתי כנסת בעיר לוד אמר ר' חמא כמה ממון השקיעו אבותי כאן, אמר ר' הושעיא כמה נפשות הפסידו כאן שלא נתנו הממון לאנשים שילמדו תורה. **עמוד ב** ר' אבון עשה שערים לביהכנ"ס הגדול וכשבא אליו ר' מנא אמר לו ראה מה עשיתי אמר לו שעליך נאמר וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות האם לא היה לך לומדים להחזיק בהם,

המקדיש בהמות לבדק הבית מוציאים למזבח את הראוי לו ומה שכתוב במשנה שמוציאים כלים הראוים לבדק הבית והשאר נמכרים ומשמע שגם מה שראוי למזבח מוכרים, יש לבאר שמה שמצאו בו צורך למזבח או בדק הבית לקחו.

פרק שלושה עשר שופרות

משנה במקדש היו י"ג שופרות י"ג שולחנות וי"ג השתחויות, בית ר"ג ור' חנינא סגן הכהנים היו משתחוים י"ד גם נגד לשכת העצים שהיה להם מסורת ששם נגנז הארון שפעם אחת כהן אחד התעסק בלשכת העצים וראה רצפה משונה מחבירתה ורצה לומר לחבירו ולא הספיק וידעו בברור ששם נגנז הארון.

גמרא השופרות היו עקומות שהיו צרות למעלה ורחבות למעלה מפני הרמאים,

לר"א הארון גלה לבבל שכתוב לא יוותר דבר אמר ר' והיינו דיברות של ה', וכתוב ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצאר ויבאוהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' וזה הארון. לר"ל נגנז הארון במקומו שכתוב ויאריכו הבדים ויראו ראשי הבדים אל הקדש אל פני הדביר ולא יראו החוצה, כתוב ויראו וקוראים לא יראו והיינו שהם נראין ואינם נראין שבלטו כדדי אשה ולרבנן הוא גנוז בלשכת העצים כמו המעשה במשנה שהכהן מת ולא אמר מה ראה, ור' הושעיא אמר שהקיש עליה בקורנס ויצאה אש ושרפה אותו.

ר' יהודה בן לקיש אמר שהיו ב' ארונות במדבר אחד שהיתה בו התורה ואחד ששברי הלוחות היו בו והארון של התורה היה באהל מועד כמו שכתבו וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה, והארון של שברי לוחות היה יוצא עמהם למלחמה ואז ראוהו ולרבנן היה רק ארון אחד וכשיצא בימי עלי נשב ולכן אמרו אז הפלשתים מי יצילנו מיד האלוהים האדירים האלה ויש פסוק אצל שאול ואמר שאול לאחיה הגישה ארון האלוקים, והארון עצמו היה בקרית יערים, והיה ארון נוסף, ורבנן יבארו הגישה אלי את הציץ, ויש פסוק שכתוב אצל דוד הארון ויהודה וישראל יושבים בסוכות

דף טז והארון עצמו היה בציון, ורבנן יבארו שהיה ללא תקרה שעדיין לא נבנה הבית.

בגניזת הארון נגזנו עמו צנצנת המן, צלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן, עם פרחיו ושקדיו, והארגז שהשיבו עמו פלשתים, ויאשיהו ראה שעומד להתקיים יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת, וגנזו, שכתוב ויאמר ללויים המבינים ולכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון ה' בבית אשר בנה שלמה אין לכם משא בכתף שאם יגלה עמכם לבבל לא יחזור אלא עכשיו עבדו את ה' אלוקיכם ואת עמו ישראל.

בפטום שמן המשחה נאמר שהביאו ה' מאות מנים, והיה שם שמן זית הין שהם י"ב לוג לר"מ בהם שולקים את העיקרים, ולר' יהודה שולקם במים ואח"כ נותן עליהם את השמן, וכשהיה קולט את הריח היה מעבירו כדרך המפטמים, ולכן נקרא שמן משחת קדש. ור' יהודה אמר שנעשה בו נס שהיה בו י"ב לוג ואינו מספיק לסוך את העיקרים ובכ"ז הספיק למרות שנבלע ממנו באש ובעצים וביורה ואח"כ משחו ממנו את כל הכלים ואת אהרן ובניו כל ז' ימי המילואים וכל הכהנים גדולים, והמלכים שמלכו בתחילה ומלך בן מלך לא נמשח וכה"ג בן כה"ג נמשך אפילו י' דורות, ובכ"ז נשאר כולו לעתיד לבא שכתוב שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם.

מלכים נמשחים על המעין שכתוב והרכבתם את שלמה בני על הפרדה והורדתם אותו אל גיחון ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא, ואף שלא מושחים מלך בן מלך אך כשחולקים עליו מושחים אותו, וכן משחו את יואש מפני שחלקה עליו עתליהו ויהואחז נמשח מפני יהויקים אחיו, ואף ששמן המשחה נגנז כבר, אך משחוהו בשמן אפרסמון.

מלכים נמשכים מקרן ושאול ויהוא נמשחו מפך ועברה מלכותם ודוד ושלמה שנמחו מהקרן התקיימה מלכותם.

לא מושחים כהנים למלכות ואמר ר' יודה ענתודרייא שכתוב לא יסרו שבט מיהודה. ר' חייא בר אבא למד מהפסוק למען יאריך ימים על ממלכתו ומיד אח"כ כתוב לא יהיה לכהנים הלויים.

ר' יוחנן אמר שיוחנן בן יאשיהו הוא יהואחז ומה שכתוב הבכור יוחנן הכוונה בכור למלכות, שלום הוא צדקיהו, ואף שכתוב השלישי צדקיהו והרביעי שלום, הכוונה שלישי לתולדות ורביעי למלכות ונקרא צדקיהו שהצדיק עליו את הדין, ונקרא שלום שנשלמה מלכות דוד בימיו, ושמו הוא מתניה שכתוב וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו.

ר' יוחנן אומר שהארון היה עשוי באמה של ו' טפחים וכדעת ר"מ שכל האמות במקדש היו בינוניות, ולר' יהודה אמת בנין בו' ושל כלים בה' טפחים, ולר"מ ארכו של הארון הוא ט"ו טפחים שהיה אמתים וחצי, והיו בו ב' לחות שלמים וב' שבורים שכתוב אשר שברת ושמתם בארון, וכל לוח ארכו ורחבו ו' טפחים וכשנותנים את אורך הלוחות לאורך הארון נשאר ג' טפחים **עמוד ב** חצי טפח לכל כותל נשאר ב' טפחים לספר תורה, ורחב הארון היה ט' טפחים ורוחב הלוחות ו' טפחים נשאר ג' טפחים חצי טפח מכל צד לכותל נשאר ב' טפחים שיכנס שם הס"ת ברווח, לר"ל הארון היה עשוי באמה בת ה' טפחים כר' יהודה וא"כ ארכו י"ב ומחצה וכשנותנים שם את ב' הלוחות שהם י"ב בארכם נשאר חצי טפח ואצבע לכל כותל וברוחב הארון לקחו הלוחות ו' טפחים נשאר טפח וחצי אצבע לכל כותל ונשאר חצי טפח מכל צד שיצאו הלוחות ברווח.

לר' חנינא בן גמליאל בצלאל עשה ג' ארונות, החיצוניים היו מזהב והאמצעי מעצי שיטים, נתן הזהב בשל עץ ואח"כ בזהב ואז העץ היה מצופה שכתוב וצפית אותו זהב מבית ומחוץ, ומתצפנו לומדים שמצפה את שפתו העליונה ולר"ל היה עשו מתיבה אחת וציפה אותה מבית ומחוץ ומתצפנו לומדים שציפה גם בין נסר לנסר.

לר״ח בן גמליאל היה כתוב בכל אחד מהלוחות ה׳ דיברות, שכתוב ויכתבם על שני לוחות אבנים, ולרבנן היה כתוב י׳ על כל לוח, שכתוב ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים, ולרשב״י היה כתוב כ׳ על כל לוח מכל עבריו, שכתוב ויכתבם על שני לוחות אבנים, לר׳ סימאי היה כתוב מ׳ על כל לוח מכל עבריו שכתוב מזה ומזה הם כתובים בריבוע, ר׳ חנניה בן אחי ר׳ יהושע אומר שהיה כתוב בין כל דיבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה שכתוב ממולאים בתרשיש כים הגדול, ואמר ר״ל כשלמד את הפסוק הזה שיפה לימדו ר׳ חנניה שכמו שבים יש בין גל גדול חבירו גלים קטנים כך בין הדיברות יש את כל דקדודי התורה.

ר׳ תנחומא שאל את ר׳ פנחס לדעת ר׳ יהודה איך נפרש את הפסוק לקוח את ספר התורה ושמתם בארון כיון שהלוחות תופסים את כל המקום, ואמר לו שלר׳ יהודה היה כמין תיבה מבחוץ שמונח בו הס״ת, ור״מ דייק את הפסוק ואל הארון תתן את העדו אשר אתן אליך, ור׳ יהודה סובר שאין מוקדם ומאוחר בתורה וזה נאמר על הלוחות, ועל הלוחות נאמר, ואל הארון תתן את העדות ואח״כ ונתת את הכפורת.

ר׳ פנחס דרש שהתורה נכתבה באש שחורה על אש לבנה והיא אש שבלולה באש וחצובה מאש ונתונה מאש כמו שכתוב מימינו אש דת למו.

משנה השתחוו ד׳ בצפון וד׳ בדרום ג׳ במזרח וב׳ במערב כנגד י״ג שערים, הדרומיים: מכיוון מערב היו שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ונקרא כך שבו הכניסו את הצלוחית של ניסוך המים

דף יז ולר״א בן יעקב בשער זה יפכו המים לעתיד לבא בצפון מצד מערב היה שער יכניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ונקרא שער יכניה שבו הוא יצא לגלותו, במזרח היה שער ניקנור והיו בו ב׳ פשפשים מימינו ושמאלו, ועוד ב׳ שערים במערב שאין להם שם.

גמרא המשנה כדעת אבא יוסי בן יוחנן שהיו י״ג שערים ולרבנן היו ז׳, וההשתחוויות היו כנגד י״ג פרצות שפרצו היוונים, וגדרום בני חשמונאי ותיקנו כנגדם י״ג השתחוויות, **לעתיד לבא** יצאו מים מקדש הקדשים ושם הם היו כקרני שבלולים ומהפרוכת היו כקרני חגבים ממזבח הזהב היו כחוט שתי, מהעזרות היו כחוט ערב, ומהמפתן היו כפי הפך וכתוב והנה מים מפכים מן הכתף הימנית בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף אמה ויעבירני במים מי אפסיים עד הקרסול, ואח״כ וימד אלף ויעברני מי ברכיים ואח״כ וימד אלף אמה מי מתנים, ואח״כ וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבור ואפילו אניה גדולה לא עוברת שם שכתוב וצי אדיר לא יעברנו כי גאו המים מי שיחו שאי אפשר לשוט ששייט נקרא שחי שכתוב ופרש עדיו בקרבו כאשר יפרש השוחה, ור׳ יוסי בר׳ בון מפרש שישוחחו העולם עליהם, ומה שכתוב ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד ולישובי ירושלים לחטאת ולנדה, שבירושלים המים האלו כשרים גם למי חטאת, ואח״כ הם כבר מי תערובות וכשרים רק לנדה, ור״מ סובר שאחרי ירושלים פסולים גם לנדה שהם מים בשיפוע, שפסולים למקוה, ואח״כ כתוב ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה, זה ים של סומכו, וירדו אל הערבה זה ים טבריה, ובאו הימה זה ים המלח, אל הימה המוצאים זה הים הגדול ונקרא מוצאים שיצא ב׳ פעמים בדור אנוש ובדור הפלגה, ואמר ר׳ לעזר בשם ר׳ חנינא שבפעם הראשונה יצא עד קלבריה ואח״כ עד כיפי ברבריה ור׳ אחא בשם ר״ח אומרשבתחילה עד ברבריה ובשניה עד עכו ויפו, שכתוב עד פה תבא ולא תוסיף זה עד עכו, ופה ישית בגאון גליך עד יפו והמים ירדו לים הגדול ולים המלח למתקם, ולים טבריה להרבות הדגים בהם, שכתוב למינה תהא דגתם למיני מינים תהיה דגתם, כמו שרשב״ג אמר שפעם הלך לציידן והביאו לפניו יותר מג׳ מאות מיני דגים בתמחוי אחד.

וכתוב ונרפאו המים בצאתיו וגבאיו ולא ירפאו, למלח ניתנו והוא מקום ששמו ולא ירפאו ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתום פריו לחדשיו יבכר ור׳ יהודה אמר שבעוה״ז תבואה מתבשלת ו׳ חדשים ואילו י״ב חדש ולעתיד לבא התבואה נעשית בחדש אחד והאילנות לב׳ חדשים, כמו שכתוב לחדשיו יבכר, ור׳ יוסי אומר שתבואה תיעשה בט״ו יום והאילנות חדש אחד שכבר מצאנו שבימי יואל נעשתה התבואה בט״ו יום והקריבו ממנה עומר, שכתוב בני ציון יגילו במלכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם מורה ומלקוש בראשון, ור׳ יוסי יבאר את הפסוק לחדשיו יבכר שבכל חודש הוא יבכר, ועלהו לתרופה שהעלה מציץ מהפירות שהם רבים יותר, **ותרף מזונה** נחלקו רב ושמואל אם הוא לפתוח פה של מעלה אכילה או פה של מטה נקבים, ור׳ חנינא וריב״ל נחלקו אם פה עקרות או פה אלמים.

בשעה שעלה נבוכדנאצר וישב בקצה אנטוכיא יצאה אליו סנהדרין ואמרה לו הגיע זמן בית הזה להחרב, אמר להם תנו לי המלך שהמלכתי עליכם ואלך ואמרו ליהויכין שנבוכדנאצר רוצה אותו עלה לגג ההיכל עם מפתחות בית המקדש ואמר רבונו של עולם כשהיינו נאמנים לך מפתחותיך היו אצלינו ועכשיו שאין אנו נאמנים המפתחות מסורים לך, יש אומרים שזרקם ולא ירדו, ויש אומרים שיצאה יד ונטלה ממנו, **עמוד ב** וכיון שראו אנשי יהודה כך עלו לגגותיהם ונפלו ומתו וע״ז נאמר משא גיא חזיון מה לך פה כי עלית כולך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה.

משנה היו י״ג שולחנות במקדש ח׳ של שיש בבית המטבחיים שעליהם הדיחו את הקרבים וב׳ במערב הכבש, אחד של שיש שעליו נותנים את האברים ואחד של כסף שנותנים עליו כלי שרת, וב׳ היו באולם מלפני הפתח א׳ של שיש שנתנו עליו לחם הפנים בכניסתו וא׳ של זהב שנתנו עליו לחם הפנים ביציאתו, שמעלים בקודש, וא׳ בפנים שהיו מונחים עליו לחם הפנים,

גמרא בברייתא כתוב שהיה השולחן מכסף, ובשם ר׳ יוחנן אמרו שלא שמו בשל כסף כי הוא מרתיח, ויש לדחות שנעשו י׳ ניסים בבית המקדש שלחם הפנים היה חם כיום הלקחו, וריב״ל אומר שלא סמכו מתחילה על הנס והשתדלו שלא לגרום לקלקול,

שאלו את ר׳ אילא אם לא עשו לחם חדש אם ניתן להשאיר לשבוע הנוסף, ואמר להם שכתוב לחם פנים לפני תמיד אפילו פסול.

שלמה עשה י׳ שולחנות שכתוב ויעש שולחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה ומשמאל, ואין לומר שחלק היו בדרום כי השולחן כשר רק בצפון אלא ה׳ היו מימין לשולחנו של משה וה׳ היו משמאל, והיו מסדרים רק בשולחנו של משה שכתוב שם ואת השולחן אשר עליו לחם הפנים, ולר׳ יוסי בר׳ יהודה סדרו על כולם שכתוב את השולחנות ועליהם לחם הפנים, לרבי היו מסודרים ממזרח למערב, לר״א בר׳ שמעון היו מסודרים מצפון לדרום ולדעת רבי זה פשוט כי כולם ראויים לשירות וכולם היו בצפון אך לר״א בר״ש קשה שיתכן שיהיה שולחן מדרום למנורה,

דף יח כיון שהשולחן היה נתון מחצי הבית לפנים משוך מהכותל ב׳ אמות ומחצה, והמזבח היה באמצע משוך מעט לחוץ והיה נתון משליש הבית

שלמה עשה י׳ מנורות, ויתן את מנורת הזהב כמשפטו ונתן בהיכל ה׳ מימין וה׳ משמאל ואם נאמר ה׳ בצפון וה׳ בדרום יש מנורה שלא במקומה בצפון, אלא שהיו ה׳ מימין המנורה של משה וה׳ משמאל לה והיה מבעיר רק את המנורה של משה שכתוב מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב, ולר׳ יוסי בר׳ יהודה הבעיר את כולם שכתוב ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט, לפני הדביר זהב סגור והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא מכלות זהב הן שהן כילו את זהבו של משה, ורב יהוודה אמר בשם אסי ששלמה נטל אלף זהב והכניסן לכור עד שהעמיד על אחד, לקים הפסוק ככר זהב טהור עשה אותה. ור׳ יוסי בר׳ יהודה אמר שהמנורה של משה היתה יתירה דינר מהככר והכניסוה לכור שמונים פעמים, ולא חסרה כלום שאחר שעמדה על טהרתה אין מה לפחות ממנה.

משנה היו י״ג שופרות במקדש שהיה כתוב עליהן תקלין חדתין ותקלין עתיקים קנין גוזלי עולה עצים לבונה זהב לכפורת, ו׳ לנדבה, החדשים הן של כל שנה והישנים הן ממי שלא הביא שנה שעברה מביא עכשיו, קנין הן תורים, גוזלי עולה הן בני יונה, ולר׳ יהודה כולם עולות ולחכמים, בקינין אחד היה חטאת ואחד עולה גוזלי עולה כולם היו עולות מי שאמר הרי עלי עצים לא יפחות מב׳ גזירין לבונה לא יפחות מקומץ, זהב לא יפחות מדינר, בשל נדבה היו לוקחים עולות הבשר לה׳ והעורות לכהנים, ודרש יהויודע הכהן אשם אשם אשם לה׳ שמה שבא מחטאת או אשם ילך לעולות הבשר לה׳ והעורות לכהנים, ומתקיים בזה אשם גם לה׳ וגם לכהן, וכן כתוב כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית ה׳ לכהנים יהיו,

גמרא ר׳ יהודה אמר שלא היה שופר של קינין בירושלים שאם תמות אחת יהיה מעורב בהם דמי חטאת שמתה אך ישנה ברייתא שהאשה שאמרה הרי עלי קן מביאה דמי קן ונותנת בשופר **עמוד ב** ואוכלת בקדשים ולא חוששת שהתעצלו הכהנים, והכהן לא חשש לדמי חטאת המעורבת, אך יש לומר שחששו שלא יהיה מעורב בהם דמי חטאת ודאית שמתה, ואין לומר שנברור דמי חטאת ונזרוק לים המלח, שר׳ יהודה סובר שאין ברירה.

ר׳ אבא בר ממל אומר שאם אמר הרי עלי עץ יביא גזיר אחד ור׳ לעזר רוצה לדייק ממשנה שכתוב זה קרבן בפני עצמו וזה קרבן בפני עצמו ומה ששנו ביומא שנים בידם שני גזרי עצים וכתוב קרבן לרבות עצים.

ריב״ל אומר שעוביין של העצים היה אמה גדולה ורחבן אמה מצומצמת, והוא כקנה המאזנים, ור׳ שמואל בר יצחק מבאר שמקום המערכה היה אמה מצומצמת, כמו שכתוב לעיל שהמזבח היה אמה מערכה. המתנדב לבונה לא פוחת מקומץ שכתוב בלבונה לאזכרה ולומדים גזירה שוה מאזכרה של מנחה שהיא קומץ ואין ללמוד מלבונה של לחם הפנים שהיא ב׳ קמצים, שגם לחם הפנים לומדים מחוטא שקומץ החסר פסול, ר׳ יוסה אומר שהמתנדב לבונה מביאה בקומצו של כה״ג ולר׳ ירמיה אפילו בקומץ הבעלים,

אם התנדב זהב והזכיר צורה מביא דינר ואם לא הזכיר צורה מביא אפילו צינורא, היו ו׳ שופרות נדבה כנגד ו׳ בתי אבות, לבר פדיה כנגד ו׳ סוגי בהמות פר עגל שעיר איל גדי טלה, לשמואל כנגד ו׳ קרבנות קנין חטאות אשמות מנחות עשירית האיפה, ר׳ יוחנן אומר שכיון שהנדבה מרובה ריבו לה שופרות.

כתוב וככלותם הביאו לפני המלך לר׳ יונתן יהוידע עשה ב׳ נדבות

דף יט לר׳ ישמעאל עשה נדבה אחת שכתוב ויאמר המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בהיכל בית ה׳ ויקב חור בדלתו, אך כתוב עוד פסוק ויאמר המלך ויעשו ארון ויתנהו בשער בית ה׳ חוצה א״כ היו ב׳ נדבות, ור׳ הונא אמר שעשו ארון נוסף מפני הטמאים ור״ח בר יוסף אמר שזה עוד נדבה לכלי שרת שיעשו ספות כסף ומזמרות.

פרק מעות שנמצאו

משנה אם נמצאו מעות בין השקלים לנדבה מה שקרוב לשקלים ילך לשקלים ומה שקרוב לנדבה ילך לנדבה, ואם זה מחצה על מחצה ילך לנדבה, וכן בין עצים ללבונה ילך למה שקרוב ואם זה באמצע ילך ללבונה, נפל בין קינין לגוזלי עולה ילך למה שקרוב ואם באמצע ילך לגוזלי עולה נפל בין חולין למעשר שני ילך למה שקרוב נפל באמצע ילך למעשר שני והכלל הוא שהולכים אחר הקרוב אפילו להקל ובספק מחמירים.

גמרא לכאורה היה מספיק לכתוב בין שקלים לקינין שהם היו קרובים, ויש לומר שהיו בעיגול ויש אפשרויות נוספות, אך מה שכתוב בשבפק הולך לנדבה ולכאורה עדיף קרבנות ציבור ויש מפרשים שהולך לשירי הלשכה ויש אומרים שזה כמי שמת שהולך לנדבה, ר׳ יסא אמר שכשהיה בבבל שמע קול שר׳ יהודה שאל את שמואל מה הדין של מפריש שקלו ומת, ואמר שיפלו לנדבה, מותר עשירית האיפה לר׳ יוחנן ילך לים המלח ולר״א ילך לנדבה ואף שלעולם אין מקריבים חטאת לעולה אלא שכאן יש תנאי ב״ד על המותרות שיקרבו עולה, והאשה שנאבד לה מתכפרת בתנאי ב״ד שהמספק את הקינין מספק לפסולות.

המשנה לא כתבה נפל בין קטורת לעצים לבונה זהב שזה כלול בכלל שהולכים אחר הקרוב ובמחצה על מחצה מחמירים.

משנה המעות שמצאו לפני סוחרי הבהמות בירושלים הם מעשר ובהר הבית הן חולין ובירושלים בשאר השנה הם חולין וברגל זה מעשר, בשר שמצאו בעזרה אם הוא אברים זה עולה וחתיכה היא חטאת ובירושלים זה שלמים ובכ״ז מלינים את הבשר וישרף למחרת, אם נמצא בכל א״י אברים זה נבילה נמצאה חתיכה היא מותרת, **עמוד ב** בחג שיש הרבה בשר אף אברים מותרים,

גמרא אין לומר שמה שמעות שמצאו בהר הבית הם של קודש שחזקה שכהן לא מוציא מעות מהלשכה עד שמחללן על הבהמה,

לר׳ הושעיא המסיח דעתו מבשר קדש טעון עיבור צורה, וכן משמע במשנה שהבשר יעובר צורתו וישרף ומבאר ר׳ יוסי שאי אפשר לאכלו שמא זה מאתמול לכן ילון וישרף.

ר׳ יוסי בר׳ חנינא אומר שבשר שנמצא בא״י האוכלו לוקה עליו כדין נבילה, ומדוייק כן במשנה שבשר אברים נבילות וחתיכות מותרות וכמו שמותרות הוא כפשוטו כך נבילה כפשוטו וילקה, ור׳ יוסי בר חנינא אומר שאם הם במחרוזת זה מותר.

ט׳ חנויות מוכרות נבילה ואחת שחוטה, אם לקח ולא יודע ממי חושש שזה נבילה ואם נמצא בחוץ הולכים אחר הרוב ואם ט׳ מוכרות שחוטה ואחת נבילה אם התחלף לו חושש ואם מצא בחוץ הולכים אחר הרוב ור׳ יוחנן מוסיף שמצא אצל נכרי זה כנמצא, ר׳ לעזר בר׳ חגי נסמך על ר׳ מנא וראה נכרי אחד חותך מסוסו ומוציא לחוץ, אמר ר׳ לעזר שא״כ בנמצא אצל נכרי יש לחשוש שזה נבילה, ור׳ יוסי אמר שר׳ יוחנן דיבר כשראוהו יוצא מאטליז של ישראל,

אדם אחד בציפורי רצה לקנות בשר מהטבח ולא נתן לו אמר לנכרי שיקח עבורו ונתן לו אמר לו מדוע לו נתת אמר שנתתי לו נבילה, ואמר ר׳ ירמיה שבא מעשה כזה לפני רבי ואמר שאין בכוחו לאסור את הבשר אם לא הכריזו שאותו יום היה טריפה, כשרב הגיע לבבל וראה שהיו מקילים החמיר להם בכל בשר שהתעלם מהעין.

דף כ אדם אחד רצה לרחוץ את הבשר שקנה בנהר ונעלם לו ואח״כ מצא חתיכה ורצה לקחתה, אמר לו רב שאסור לך שאת שלך שטף הנהר וזה חתיכת נבילה,,ואדם אחר נשא חתיכת בשר ובאה דיה ונטלה ממנו וזרקה אותו ורצה לקחתה אמר רב שאסור שמא היה לה בשר אחר של נבילה, ואותו זרקה, ופעם נהר גינאי נטל נודות יין ואמר ר׳ יצחק שאפשר להכיר בקשרים, ופעם נמצא קנקן יין בעיר בולי, אמר ר׳ ירמיה שיכולים להכירו שצבע של רישום החבית, וכשנמצא גדי צלי ברה״ר בעיר גופתא התירוהו מדין מציאה שהמציל מרחוב ראשי ומהארי ומגייס ושונית הים והנהר הרי אלו שלו שהבעלים מתיאשים מהם, וגם לאכילה כי רוב עוברי דרכים ישראל, והתברר שזה היה מבית רבי, וכשנמצא עיגול גבינה בפונדק של לוי ומותר כמציאה שהתיאשו ממנו וגם באכילה כי רוב עוברי הדרכים הם ישראל והתברר שזה היה מר״ר בר״יוסי, ור׳ מנא אמר לפני ר׳ יוסי שהוא ראה שחכמים מצאו והכריזו אמר לו האם אם היית מוצא לא היית לוקח, ור׳ יונה אבוי אמר הלואי שאמצא במקום רבים, וכשמצא לא לקח.

משנה בהמה שנמצאה בין ירושלים למגדל עדר וכשיעור מרחק זה לכל רוח, הזכרים יקרבו עולות והנקיבות לשמים, ולר׳ יהודה הראוי לפסח תוך ל׳ יום יקריבו פסח, בתחילה משכנו את המוצא עד שיקרב נסכיה, ואז הניחו וברחו ותיקנו ב״ד שיבאו הנסכים מהציבור, ור״ש אמר שזה אחד מז׳ דברים שתיקנו ב״ד, ועוד שנכרי ששלח עולה מחו״ל עם נסכים קרבים עמה, ואם לא הביא יקריבו משל הציבור, וכן גר שמת והניח זבחים אם הניח נסכים קרבים ואם לא קרב מהציבור, וכן תנאי ב״ד שכה״ג שמת יקרב מנחתו מהציבור ולר׳ יהודה של יורשים, והקריבוה שלמה, ותיקנו על מלח ועצים שהכהנים יהנו מהם, ועל הפרה שלא יהיה מעילה באפרה, וקינין פסולות באים מהציבור, ולר׳ יוסי המספק את הקינין מספק את הפסולות.

גמרא ר׳ הושעיא מבאר במשנה שבאו רק בדמים ולא קרבו עולה או שלמים, ור׳ יוחנן אומר שלדבריו אומרים לאדם למעול, אלא שהולכים אחר הרוב, שרוב זכרים עולות, ורוב נקיבות שלמים, ואמנם שלמים באים גם מזכרים, אלא שמוציאן לחולין וחוזר ועושה אותם עולות, **עמוד ב** ר׳ זירא אומר שכמו שלעיל אמרו שיש תנאי ב״ד שהמותרות הולכות לעולה כך תנאי ב״ד שהנמצאות קריבות עולות ור׳ יוסי שאל שלכאורה זה מזיד אמר ר׳ יעקב בר אחא שכיון שהוא תנאי ב״ד זה לא מזיד.

שמואל אמר שמפריש שקלו ומת יפול לנדבה, ור׳ יוחנן אמר שמותר עשירית האיפה ילך לים המלח, ולר״א ילך לנדבה לר׳ יוחנן עשירית האיפה של כה״ג יחצה אותה ואח״כ יקדשנה, ולר״ל מקדש ואח״כ חוצה, ולר׳ יוחנן מה שכתוב בברייתא מחצה קרב ומחצה אבד שגם המעות ילכו לים המלח, ולר״ל מה שכתוב ב׳ חצאין קרבין וב׳ אבודים וכתוב שמחצה ראשון ושני תעובר צורתם וישרפו, זה כר׳ ישמעאל שהכלי של העשרון מקדש .

כהן המקריב בתחילה מביא עשירית האיפה ועובד בידו ואם כהן הדיוט או כה״ג לא הקריבו עשירית האיפה עבודתו כשירה, ר׳ מנא אומר שאם כהן התמנה אותו יום תחילה לעבודה וגם נעשה כה״ג יביא אחת לחינוכו ואחת לחובת היום, תופיני תיעשה בשעת העבודה ולא בתחילת היום, ומה שכתוב שהעמידו עושה חביתין לעשות חביתין היינו, לחמם מים לרבוכה, ר׳ יסא מבאר תופיני שמטגן ואח״כ אופה ור׳ אחא מבאר שאופה ואח״כ מטגן, והוא למד מתופיני שיאפה נא ורבי דרש שיאפה נאה ור׳ דוסא דרש שיאפה הרבה, ונחלקו במחלוקת תנאים שאם תופיני הכוונה נאה היינו שיאפה קודם ואם הכוונה נא יטגן ואח״כ יאפה,

לא רק מת יבא אחר אלא גם נטמא או שנדחה מום, כה״ג שמת ולא הקריב מנחתו תקרב משל יורשים שכתוב מבניו שעה אותה לר׳ יהודה לא אומרים שיביא לחצאים שכתוב **אותה** כולה ולר״ש באה רק משל ציבור שכתוב חק עולם מי שהברית כרותה לו, כליל תקטר כליל להקטרה ואמנם במשנה אמר ר״ש שקרב משל ציבור.